

Anna Pehkoranta

”Aika on kaikkein haurain pinta” Affektiivinen etäisyys ja historian paino Yiyun Lin romaanissa *Kinder Than Solitude*

But how does one share the memories of a place without placing oneself in it?
(*Kinder Than Solitude*, 72.)

Tutkin artikkelissani henkilökohtaisen ja poliittisen historian välisiä yhteyksiä sekä niiden suhdetta ajan kokemiseen ja affektiiviseen etäisyyteen Yiyun Lin (s. 1972) romaanissa *Kinder Than Solitude* (2014, suom. *Yksinäisyyttä kalliimpaa*, 2015). *Kinder Than Solitude* on Beijingissä syntyneen ja Yhdysvalloissa vuodesta 1996 asuneen Lin toinen romaani.¹ Ajallisesti ja maantieteellisesti teos liikkuu kahdella tasolla: Tiananmenin tapahtumia² ja demokratialiikkeen veristä kukistamista vuonna 1989 seuranneen kesän ja syksyn Beijingissä sekä 2010-luvun Kiinassa ja Yhdysvalloissa. Romaanin keskiössä on kolme nuorta ihmistä, samassa beijingiläisessä asuinkorttelissa varttuneet tyttö nimeltä Moran ja poika nimeltä Boyang sekä orpotyttö Ruyu, joiden elämään Tiananmenin traagiset tapahtumat seurannaisvaikutuksineen jättävät pysyvän jäljen. Teoksen yhdeksi ydintemaksi muodostuu kysymys syyllisyydestä ja syyttömyydestä: yhtäältä suhteessa ihmisen henkilökohtaiseen menneisyyteen ja toisaalta suhteessa mielivaltaiseen poliittiseen järjestelmään, jossa yksilön mahdollisuutta vapaiden eettisten valintojen tekemiseen varjostaa lähes kaikille elämäalueille ulottuva poliittisen rangaistuksen uhka.

Lin tuotantoa on toistaiseksi tutkittu varsin vähän. Lin aikaisempia teoksia käsittelevät tutkimusartikkelit sijoittavat hänet lähinnä diasporisen kiinalaisen nykykirjallisuuden kontekstiin Ha Jinin, Gao Xingjianin, Hong Yingin ja Ma Jianin kaltaisten kirjailijoiden rinnalle (Lam 2011; Kong 2010; Kong 2011). Yhteistä näille eri kielillä kirjoittaville kirjailijoille on, että monet heidän teoksistaan sijoittuvat Tiananmenin jälkeiseen Kiinaan tai käsittelevät vuoden 1989 tapahtumia (Kong 2011, 110–111). Toisen Kiinasta Yhdysvaltoihin emigroituneen kirjailijan Ha Jinin tavoin Li kuuluu kasvavaan englantia kirjoituskielensä käyttävien diasporisten kiinalaissyntyisten kirjailijoiden joukkoon, jota on vaikea sijoittaa yksiselitteisesti sen enempää kiinalaisen kuin amerikkalaisenkaan kirjallisuuden kansalliseen viitekehykseen (Kong 2010, 145). Lin tuotantoa ei toistaiseksi ole myöskään varsinaisesti tarkasteltu osana aasialais-amerikkalaisen kirjallisuuden traditiota, jonka tutkimuksella on Yhdysvalloissa monimuotoinen 1960-luvun poliittiseen liikehdintään ja sitä seuranneeseen transnationaaliin käänteeseen ulottuva historia.

1970-luvulla tapahtuneen transnationaalin käänteen myötä kirjallisuudentutkimuksen ala on laajentunut merkittävästi niin Yhdysvalloissa kuin muuallakin, minkä

seurauksena käsitykset kansallisten kirjallisuuksien määritelmistä ja merkityksestä ovat olleet jatkuvassa muutoksen tilassa (Jay 2010, 1–2). Viime vuosikymmenten aikana myös aasialaisamerikkalaisen kirjallisuuden tutkimuksessa on tapahtunut siirtymä kohti diasporisen, transnationaalien ja globaalien kaltaisia käsitteitä sekä tutkimusalan keskeisten käsitteiden uudelleenmäärittelyä (esim. Chuh & Shimakawa [eds] 2001; Lim & al. [eds] 2006; Lionnet & Shih [eds] 2005; Ong 1999; Song 2013; Ty 2010). Osaltaan tähän on vaikuttanut se, että vuoden 1965 jälkeen tapahtuneet uudistukset Yhdysvaltojen maahanmuuttolainsäädännössä ovat merkinneet huomattavia muutoksia amerikkalaisen yhteiskunnan väestörakenteeseen (Omi & Winant 2015, 236–237). Osa tutkijoista onkin esittänyt, että muuttuneen kulttuurisen ja yhteiskunnallisen tilanteen myötä aasialaisamerikkalaisen kirjallisuuden tutkimuksen olisi syytä laajentaa määritelmänsä kattamaan myös sellaiset uudet transnationaalien tai diasporisen kirjallisuuden muodot, joiden suhde amerikkalaiseen kansalliseen kontekstiin on olennaisesti toinen kuin siirtolaisuuden ja kulttuurisen assimilaation kysymyksiin keskittyvässä kirjallisuudessa (esim. Jin 2006, 597; Kong 2010, 145; Park 2015, 165–166).

Analyysini paikantuu siis yhtäältä transnationaalia ja diasporista aasialaisamerikkalaista kirjallisuutta koskevan tutkimuksen kontekstiin ja toisaalta kulttuurin ja kirjallisuuden affektiivisuutta käsittelevän tutkimuksen viitekehykseen (esim. Altieri 2003; Cvetkovich 2012; Eng 2010; Felski 2008; Hogan 2011; Keen 2007; Ngai 2005; Oatley 2012). Affektiivisuuden osalta keskeinen teoreettinen lähtökohta artikkelissani on affektiivisen etäisyyden käsite. *Affektiivinen etäisyys* tarkoittaa analyysissäni yksilötason psyykkistä ja emotionaalista kokemusta, joka ilmenee romaanin kerronnassa usein toistuvissa vieraantuneisuuden, yksinäisyyden ja kokemuksen katkonaisuuden kuvauksissa.³ Vieraantuneisuuden ja yhteyden poissaolon kaltaisten kokemusten ohella affektiivinen etäisyys voidaan ymmärtää myös erilaisina teoksen kerronnassa esiintyvinä kokemuksen katkonaisuutta ilmentävinä ajan ja tilan konstellaatioina: narratiivisina asetelmina, joissa aika ja tila ovat taivaankappaleiden tavoin olemassa aina jossakin suhteessa toisiinsa. Ajan ja tilan kietoutuminen yhteen ilmenee romaanissa esimerkiksi ajan vertautumisena pintaan tai maantieteelliseen etäisyyteen. Romaanin keskeisiä henkilöitä luonnehtivan vieraantuneisuuden ohella affektiivinen etäisyys saakin teoksen nykyhetken transnationaalissa todellisuudessa myös konkreettisia ulottuvuuksia joko vapaaehtoisesti valitun tai olosuhteiden saneleman maantieteellisen välimatkan muodossa.

Toinen affektiivisuuteen liittyvä teoreettinen lähtökohta artikkelissani on Sianne Ngain (2005) teoria myöhäismodernille ajalle tyypillisten ambivalenttien ja epä-kathartisten tunteiden yhteydestä tilanteisiin, joissa toiminta on jostakin syystä estynyt tai lykkääntynyt. Ngai (2005, 27) näkee 'affektiit' vähemmän jäsenyteinä ja selvärajaisina kuin 'emootiot', mutta ei tee jyrkkää laadullista eroa käsitteiden välille. Sen

sijaan hän käyttää niiden rinnalla yleisluontoista 'tunteen' ("feeling") käsitettä, jolla hän tarkoittaa jossakin määrin jäsentyneitä tai tietoisia mutta ei aina tarkkarajaisia affektiivisia kokemuksia.

Analyysini metodina on historiallisesti kontekstualisoiva lähiluku, jonka tavoitteena on keskittyä erityisesti niihin elementteihin teoksen kerronnassa, jotka ovat keskeisiä affektiivisen etäisyyden sekä henkilökohtaisen ja poliittisen historian välisen suhteen tarkastelun kannalta. Artikkelin aluksi tarkastelen yksinäisyyteen, itse valittuun yksinöön ja affektiivisen yhteyden poissaoloon liittyviä elementtejä teoksen kerronnassa. Seuraavaksi analysoin romaanin kolmen päähenkilön fokalisaation kautta kerrontaa rytmittäviä ajan ja tilan katkonaisuuden kokemisen kuvauksia suhteessa muistiin ja menneisyyden jäsentymiseen. Kolmanneksi tarkastelen Kiinan vaikean lähihistorian ja autoritaarisen⁴ poliittisen järjestelmän läsnäoloa sekä syyllisyyden ja syyttömyyden problematiikkaa Lin romaanissa biopolitiikan ja biovallan käsitteiden valossa. Artikkelin lopuksi pohdin analyysini pohjalta lyhyesti ajatusta transnationaalille ajalle ominaisesta kaunokirjallisesta etiikasta.

Yksinäisyyden koordinaatit

Perhaps there is a line in everyone's life that, once crossed, imparts a certain truth that one has not been able to see before, transforming solitude from a choice into the only possible state of existence (*Kinder Than Solitude*, 227; tästä eteenpäin KTS).

Yllä olevassa sitaatissa vuosia sitten Kiinasta Yhdysvaltoihin muuttanut Moran pohtii yksinäisyytensä genealogiaa entisen aviomiehensä asunnossa koettaen päästä selvytyteen siitä, milloin yksinäisyydestä muodostui hänen elämänsä määrittävä olemassaolon muoto. Kesällä 1989 teini-ikäinen Moran ja hänen paras ystävänsä Boyang sekä heitä joitakin vuosia vanhempi Shaoai asuvat samassa beijingiläisessä asuinkorttelissa, kun Shaoain perheeseen saapuu maaseudulla varttunut, ankaran kristillisen kasvatuksen saanut orpotyttö Ruyu, johon Boyang Moranin onnettomuudeksi rakastuu. Syksyllä demokratialiikkeeseen osallistunut ja rangaistukseksi yliopistosta erotettu Shaoai saa outoja myrkytysoireita, joiden seurauksena hän sairastuu vakavasti. Romaanin edetessä selviää, että Shaoai on juonut myrkkyä sisältävää appelsiinijuomaa, jonka Ruyu on jättänyt heidän jakamaansa huoneeseen. Moran saa selville Ruyun varastaneen myrkyn Boyangin professorina työskentelevän äidin laboratoriosta, mutta tieto Shaoain sairastumisen syystä tulee liian myöhään: vastamyrkyn ansiosta Shaoai jää henkiin mutta joutuu elämään yli kaksikymmentä vuotta vaikeasti vammautuneena ja vailla kykyä merkitykselliseen kommunikaatioon toisten kanssa. Uskoen Moranin paljastaneen Ruyun varkauden saadakseen rakastamansa Boyangin takaisin itselleen Boyang omistaa elämänsä Shaoain hoitamiseksi. Moran ja Ruyu puolestaan pakenevat menneisyyttään

Yhdysvaltoihin, jossa kummankin elämää ohjaa pyrkimys elää tunteilta ja läheisiltä ihmissuhteilta suljettua elämää.

Tapahtumien kulku paljastuu lukijalle vähitellen kerronnan vuorotellessa menneisyyden ja nykyisyyden aikatasojen välillä. Alusta saakka on kuitenkin selvää, että kaikilla kolmella päähenkilöllä on osuutensa tragediassa. Shaoain sairastumiseen liittyvien tapahtumien seurauksena Moranin, Boyangin ja Ruyun tulevaisuuden suunta muuttuu peruuttamattomasti kunkin vetäytyessä omaan eristyneeseen elämäänsä. Moran on kolmikosta herkin, ja häneen eristynyt elämä jättää syvimmän jäljen, vaikka hän uskookin yksinäisyyden voivan olla myös siunaus: "Though her life lacked the poignancy of great happiness and acute pain, she believed she had found, in their places, the blessing of solitude" (KTS, 62). Moranin henkilöahhossa affektiivinen etäisyys näyttäytyy erityisen ambivalenttina, sillä vaikka hän viettää aikuisena kaikkein eristyneintä elämää suhteessa muihin ihmisiin, hän on myös kolmikosta ainoa, jolla on elämässään yksi aito ja läheinen ihmissuhde: entisen aviomiehensä Josefin kanssa jaettu ystävyys. Yksinäisyyteen sisältyvää ambivalenssia kuvaa Moranin yhtä aikaa yksityinen ja universaali, pelon muotoon puettu toive mahdollisuudesta jakaa ihmisyyttä määrittävä yksinäisyyden kokemus toisen ihmisen kanssa: "She was afraid of meeting another person like her, but more than that she was afraid of never meeting another person like her, who, however briefly, would look into her eyes so that she knew she was not alone in her loneliness" (KTS, 259).

Kinder Than Solitude alkaa sitaattilla Romain Rollandin Nobel-palkitusta kasvuromaanista *Jean-Christophe* (1904–1912): "You can't both live and have lived, my dear Christophe". Toteamuksessa kiteytyy romaanin kolmen päähenkilön kokemusta olennaisesti määrittävä ongelma, mahdottomuus yhtä aikaa sekä elää että ymmärtää jo elettyä elämää. Yleisemmällä tasolla epigrafin ilmaisema sisäinen ristiriita muistuttaa autobiografisen kerronnan paradoksista: kuinka elämä on mahdollista nähdä kokonaisuutena ennen kuin se on päättynyt? Samalla se viittaa romaanin päähenkilöitä yhdistävään ja erottavaan yritykseen väistää elämän epävarmuus ja epätäydellisyys kieltäytymällä osallistumasta siihen. Boyangille kuuluvat sanat "[t]he best life is the life unlived" (KTS, 7) ilmaisevat kaikille kolmelle yhteisen toiveen, joka saa konkreettisuudessaan hätkähdyttävän kontrastin Shaoain elämättömäksi jäävässä elämässä.

Romaanin nykyhetken sijoittuvalle aikatasolle on etenkin Moranin ja Ruyun amerikkalaistuneen elämän osalta ominaista ympäristön verrattain yleisluontoinen kuvaus.⁵ Ympäristön kuvauksen epämääräisyyden, joka ilmenee esimerkiksi maantieteellisten yksityiskohtien ja tunnettujen maamerkkien puuttumisena, voidaan tulkita korostavan Moranin ja Ruyun kokemaa vieraantuneisuutta ja ulkopuolisuutta suhteessa ympäröivään maailmaan. Tapahtumaympäristön anonyymiydellä on ainakin kaksi erilaista funktiota: yhtäältä maiseman yleisluontoisuus kiinnittää lukijan huomion tari-

nan henkilöiden sisäiseen psykologiseen maisemaan korostaen Lin henkilöhahmoille ominaista vieraantuneisuuden kokemusta, toisaalta fyysisen ympäristön vaipuminen mielisissä tapahtumien taustalle kehystää kertomusten usein varsin universaaleja, ajasta ja paikasta riippumattomia yleisinhimillisiä teemoja (Lam 2011, 310).

Fyysisen ympäristön ominaispiirteet hämärtyvät myös silloin, kun yksinäisyys näyttäytyy konkreettiseen paikkaan verrattavana tilana: ”Already she could envision the place; no, not the place in its physical reality, but its imperturbable solitude, which had become a necessity for her, a *habitat*” (KTS, 128; kursivointi lisätty). On huomionarvoista, että Moranin narratiivissa yksinäisyys ei rinnastu mihin tahansa fyysisestä paikasta muistuttavaan tilaan, vaan erityisesti *asuinsijaan*, toisin sanoen paikkaan, johon yleensä assosioituu turvallisuuden, läheisyyden ja rakkauden kaltaisia affektiivisiä kokemuksia. Moranin yksinäisyyteen sisältyvä affektiivinen lataus tulee näkyväksi juuri näennäisesti vastakkaisten merkitysten väliin muodostuvassa kontrastissa: ”The crowdedness of family life and the faithfulness of solitude – both brave decisions, or both decisions of cowardice – make little dent, in the end, on the profound and perplexing loneliness in which every human heart *dwells*” (KTS, 63; kursivointi lisätty). Yksinäisyys näyttää Moranin narratiivissa sekä surun kaltaisena henkilökohtaisen reflektion tilana, jolle on ominaista eristyneisyys ja vetäytyminen ympäröivästä maailmasta (vrt. Oatley 2012, 91), että inhimillistä olemassaoloa määrittävänä universaalina eksistentiaalisena kokemuksena.

Ajan hauras pinta

Ajan kokeminen katkonaisena tai epäjatkuvana on Lin teoksessa affektiivisen etäisyyden keskeinen ilmenemismuoto. Kuvausta globalisoituvan Kiinan ja amerikkalaisen kulutusyhteiskunnan konteksteissa ulkoisesti menestyvistä mutta itsensä ulkopuoliseksi tuntevista ihmisistä onkin mielenkiintoista tulkita suhteessa myöhäismodernin ajan uusliberalismille ominaisiin negatiivisiin affekteihin (vrt. Cvetkovich 2012, 11–12). Sianne Ngain (2005, 1–7) mukaan myöhäismodernille ajalle tyypilliset ambivalentit tunteet, kuten ahdistus, kateus, ärtymys ja vainoharhaisuus, ovat luonteeltaan epäkatarttisia tai sananmukaisesti ’ei-katarttisia’ (”noncathartic”; Ngai 2005, 6) – toisin sanoen muista negatiivisista tunteista poiketen niillä ei ole terapeutista tai puhdistavaa vaikutusta – ja ne ovat usein yhteydessä tilanteisiin, joissa toiminta on jostakin syystä estynyt tai lykkääntynyt. Lin romaanissa Shaoain kuolema vasta yli kaksikymmentä vuotta myrkytyksen jälkeen sekä tapaukseen liittyvä epätietoisuus estävät sen kolmea päähenkilöä tekemästä vapaasti omaa elämäänsä koskevia ratkaisuja. Tilanteessa, jossa toiminta on menneisyyteen sisältyvän affektiivisen painolastin vuoksi suurelta osin estynyt, Ngain kuvaamat ambivalentit tunteet kuvastavatkin kolmikron suhdetta niin toisiin ihmisiin kuin aikaan elämän perustana:

Time is the flimsiest surface; to believe in the solidity of one moment till one's foot touches the next moment, equally trustworthy, is like dream-walking while expecting the world to rearrange itself to a fairy tale path. Nothing destroys a livable life more completely than unfounded hope. (KTS, 72.)

Kokemus ajan hauraudesta ja epäjatkuvuudesta korostuu saadessaan rinnalleen kuvauksia hetkistä, joissa aika tuntuu pysähtyneen tai jatkuvan samanlaisena loputtomiin. Tunne ajan pysähtyneisyydestä tai jatkumisesta ikuisesti samanlaisena liittyy lähes poikkeuksetta kokemukseen tai muistikuvaan myös ympäröivän tilan muuttumattomuudesta. Nykyhetken aikatasoon liittyvä ympäristön suhteellinen epämääräisyys muodostaa vastakohtan menneisyyden aikatason yksityiskohtaiselle kaupunkikuvaukselle, jossa loputtoman laajalle levittyvä, menneiden vuosituhansien aikakerrostumat sisäänsä sulkeva Beijing saa hetkittäin yhtä aikaa sadunomaisen ja kirkkaudessaan lähes inhimillisen hahmon. Romaanin neljäs luku alkaa miltei unenomaisella kuvauksella keskikesän painostavassa kuumuudessa uinuvasta kaupungista, jonka mätänevien vesimelonin kuorien reunustamat kujat ja palatsin muurien varjossa bambuvaunuissa nukkuvia lapsenlapsiaan viuhkoilla viilentävät isovanhemmat saattaisivat yhtä hyvin olla sadan vuoden takaisia:

Midsummer in Beijing, its extreme heat and humidity occasionally broken by a relieving thunderstorm, gave the impression that life today would be that of tomorrow, and the day after, until forever: [--] if one closed one's eyes and opened them again one could almost believe that the fans and the babies and the wrinkle-faced grandparents were the same ones from a hundred years ago. (KTS, 44.)

Ikuisesti muuttumattomana pysyvä kaupunki ja sen pysähtynyt aika kuvastavat kokemusta ajan luotettavuudesta, elämän jatkumisesta olennaisesti samanlaisena jokapäiväisistä vastoinkäymisistä riippumatta. Kuvaus loppukesän helteessä torkkuvasta Beijingistä edeltää Moranin ja Ruyun emotionaalisesti latautunutta keskustelua, jossa ääneen lausuttua tärkeämmäksi muodostuu kummankin affektiivinen tulkinta sanotusta. Esitellessään Ruyulle kotikaupunkinsa nähtävyyksiä Moran toivoo voittavansa Ruyun ystävyiden, mutta mitä enemmän hän yrittää, sitä syvempää on Ruyun häntä kohtaan tuntema halveksunta. Pinnanalaiset ristiriidat enteilevät syksyistä tragediaa, joka rikkoo pysyvästi niin Moranin, Ruyun, kuin Boyangin luottamuksen ajan jatkuvuuteen ja viime kädessä uskon elämän merkityksellisyyteen:

Life, already old, did not age. It was this Beijing, with its languid mood, that Moran loved the most, though she worried it meant little to Ruyu, who seemed to look at both the city and Moran's enthusiasm askance. [--] Had Moran been a more experienced person, had she mastered the skill of self-protection, she would have easily masked her love with a cynical or at least distant attitude. Tactless in her youth, she could only corner herself with hope that turned into despair. (KTS, 44–45.)

Ajan pysähtyneisyyden tai samanlaisena jatkumisen kokemukset liittyvät teoksen kerronnassa johdonmukaisesti menneisyyden aikatasoon tai henkilöhahmojen muistoihin menneestä elämästä, kun taas ajan katkonaisuuden tai epäluotettavuuden kokemus kuvaa päähenkilöiden psyykkistä tilaa tarinan nykyhetken tasolla. Kahden toisiinsa nähden ristiriitaisen kokemuksen välinen aaltoliike tekee näkyväksi muistin epäluotettavuuden ja affektiivisesti latautuneiden tulkintojen merkityksen muistojen syntyprosessissa. Lin kerrontaa kuljettaakin eteenpäin kysymys siitä, miten kokemus tai eletty elämä muuttuu muistoksi: uskollisuus menneelle ja muistin epäluotettavuus käyvät romaanin kolmen päähenkilön narratiiveissa loputonta köydenvetoa.

Lin henkilöhahmojen sisäisen ristiriidan ytimessä on yhtäältä halu unohtaa ja toisaalta nostalginen halu palata menneisyyteen. Vielä 1900-luvulla nostalgialla viitattiin parantumattomana psykiatrisena sairautena pidettyyn tilaan, johon liittyi voimakas kaipaus menneeseen aikaan tai menetettyyn elämänmuotoon. Jo 1700-luvun lopulla Kant havaitsi kotimaahansa palanneiden siirtolaisten kokemuksia tutkiessaan, että useimmat heistä olivat todellisuudessa toivoneet voivansa palata tiettyyn *aikaan*, ei niinkään tiettyyn paikkaan. (Lam 2011, 315–316.) Lin päähenkilöiden tuntemaan nostalgiaan liittyy olennaisesti halu korjata nuoruudessa tapahtunut vääryys, joka on muuttanut pysyvästi kaikkien kolmen elämän suunnan. Aikuiselämässään globaalissa markkinataloudessa vaurastuvan Beijingin kiinteistömarkkinoilla omaisuutta kartuttanut Boyang tekee parhaansa karttaakseen aitoja ihmissuhteita ja niihin väistämättä liittyviä toiveita ja odotuksia. Yli kahdenkymmenen vuoden ajan hän on omistautunut vuoteeseen sidotun Shaoain hoitamiseksi ja lähettänyt kerran kuukaudessa Moranille ja Ruyulle viestin muistuttaakseen heitä Shaoain yhä olevan elossa. Se, ettei hänen viesteihinsä koskaan vastata, vain vahvistaa Boyangin uskollisuutta menneisyyden määrittämälle nykyisyydelle: ”Loyalty to the past is the foundation of a life one does not, by happenstance or by will, end up living” (KTS, 6).

Moran ja Ruyu, jotka ovat yrittäneet jättää menneen elämänsä taakseen menneisyyden ja nykyisyyden väliin rakentamansa maantieteellisen eräisyyden avulla, elävät Yhdysvalloissa kumpikin tahollaan elämää, josta puuttuu ajallinen jatkuvuus. Romaanin edetessä käy ilmeiseksi, että niin Ruyulla kuin Moranillakin on osuutensa Shaoain traagiseen kohtaloon. Lopulta Shaoain kuolemaan johtaneiden tapahtumien paljastumista ja syyllisen löytymistä tärkeämmäksi muodostuu romaanissa kuitenkin *subjektiivinen kokemus* syyllisyydestä sekä kysymys tiedon, representaation ja muistin luotettavuudesta. Eräs Moranin elämän ydinkysymyksistä onkin, onko kenenkään mahdollista mennä takuuseen muistojensa luotettavuudesta. Koska ihmismielen rakennelma menneisyydestä on hänen tulkintansa mukaan joka tapauksessa perustaltaan epäluotettava, kaikesta menneeseen aikaan viittaavasta on parasta koettaa päästä eroon: ”Any moment that slipped away from the present became a dead moment; and people, unsuspecting,

over and over again became the casualties of her compulsive purging of the past” (KTS, 61). Moranin narratiivissa menneisyys näyttäytyy katoavana sarjana kuolleita hetkiä, ja niin ajasta kuin ihmisistäkin tulee hänen tuntemansa syyllisyyden uhreja.

Ruyun suhde menneisyyteen on yhtä lailla katkonainen, mutta hänelle muistot eivät ole ainoastaan epäluotettavia vaan myös tarpeettomia, sillä ajallisen jatkuvuuden tunnustaminen merkitsisi samalla identiteetin jatkuvuuden myöntämistä eikä Ruyulla ole halua kumpaankaan: ”A born murderess, she had mastered the skill of snuffing out each moment before releasing it to join the other passed moments. Nothing connects one self to another; time effaced does not become a memory.” (KTS, 161–162.) Samoin kuin identiteetin jatkuvuus, myös aika on Ruyulle vain ylimääräinen ja yhdentekevä taakka, jonka paino käy päivä päivältä kevyemmäksi kantaa. Ruyun narratiivissa aika kuvataan ruumiillisena kokemuksena, jonka näennäisen huolettoman pinnan läpäisee kuva Shaoain kärsivästä ruumiista: ”*Time*, be it old or new, lived or yet to be lived, *was merely a body* she carried inside her heart, its weight growing less conspicuous by the day, its coldness more acclimated to, and its possessiveness easily taken, or mistaken, for composure” (KTS, 160; kursivointi lisätty). Aika ja kokemus ajan kulumisesta tiivistyy Ruyun narratiivissa kuvaan ruumiista ajan metaforana, minkä voi nähdä sisältävän viittauksen sekä kuolleeseen ihmiskehoon ja Shaoain kuolevaan ruumiiseen että muistin perustana olevaan affektiivisuuteen olennaisesti kehollisena kokemuksena.⁶

Vaikka myös Ruyun narratiiviin näyttää sisältyvän vihje Shaoain kuolemaan liittyvän arvoituksen ratkaisusta, kysymys syyllisyydestä intentionaalisuuden merkityksessä jää viime kädessä tulkinnanvaraiseksi. Riippumatta siitä, perustuuko elämä uskollisuudelle menneisyyttä kohtaan vai yritykselle puhdistaa nykyhetki menneestä, niin Boyangin, Moranin kuin Ruyunkin myöhempää elämää määrittää kyvyttömyys unohtaa nuoruuden kohtalokkaat tapahtumat. Heidän yhteiseksi ongelmakseen muodostuu elämän universaali lainalaisuus: mitä kiihkeämmin menneisyyden yrittää unohtaa, sitä vahvemmin sitein ihminen on muistoihinsa sidottu. Voidakseen toisaalta todella elää on kyettävä olemaan läsnä nykyhetkessä – menneisyys on siis unohtettava ainakin tilapäisesti. Vuoden 1989 tapahtumat jättävät kuitenkin kaikkien kolmen elämään jäljen, jota hartaimmakaan yritykset puhdistaa elämä menneestä eivät onnistu häivyttämään.

Historian paino ja kadotettu viattomuuden aika

Kinder Than Solitude ei ole korostuneen poliittinen romaani, vaikka Tiananmenin tapahtumat kehystävät sen henkilöhahmojen psykologista kuvausta ja yksityistä tragediaa tavalla, joka herättää pohtimaan historiallisen kontekstin syvempää merkitystä suhteessa teoksen ydinteemoihin. Romaanin halki kulkee sitä oleellisesti määrittävänä teemana kysymys syyllisyydestä ja syyttömyydestä: Lin teos tuntuu kysyvän, milloin puolueettomasta tarkkailijasta tulee osallinen, yhtäältä suhteessa oman elämänsä moraa-

lisiin valintoihin ja toisaalta suhteessa yhteiskunnan tai maailman epäoikeudenmukaisuuteen. Vaikka Li keskittyy kerronnassaan päähenkilöidensä mielen sisäiseen, yksityiseen ja toisilta kätettyyn maailmaan, psyykkisen ja emotionaalisen kokemuksen taustalla väreilee romaanin tapahtuma-ajankohtia laajempi historiallinen panoraama. Romaanin kerronnasta välittyvän universaalien ihmisyiden perustalle rakentuvan, kansallisvaltioiden syntyä edeltävän 'syvän ajan' ("deep time"; ks. Dimock 2006, 3–4, passim.) kangasta vasten tarkasteltuna osittain implisiittiseksi jäävien ja lakonisesti esitettyjen Kiinan lähimenneisyyteen sijoittuvien poliittisten tapahtumien brutaali väkivaltaisuus näyttää yhtä aikaa groteskin yhdentekevänä ja inhimillisestä näkökulmasta syvästi traumaattisena. Romaanin konkreettisin viittaus Tiananmenin tapahtumiin löytyy Moranin narratiivista:

One day the neighbors in the quadrangle would refer to this time as the days when Shaoai had been mysteriously sick, as they would speak of the May afternoon when an army tank was overthrown and burned down at a nearby crossroads, or the day in June when Teacher Pang's cousin pedaled three bodies on his flatbed tricycle from the Square to the hospital. Perhaps Moran would even think of these days as the beginning of a love story between Boyang and Ruyu. Life, in retrospect, can be as simple as a collection of anecdotes, and anecdotally we live on, trading our youthful belief in happiness [--] for the belief in feeling less, suffering little. (KTS, 255–256.)

Katkelmasta kuvastuu Moranin, Boyangin ja Ruyun narratiiveja yhdistävä yksityisen ja poliittisen tragedian erottamaton kietoutuminen toisiinsa. Menneisyyden aikatasolla teini-ikäisten Boyangin ja Moranin läheisen ystävyyden rikkoo lopullisesti Shaoain sairastuminen, mutta ensimmäinen kohtalokas särö ystävästen suhteeseen syntyy Moranin joutuessa todistamaan Boyangin herääviä romanttisia tunteita Ruyua kohtaan. Henkilökohtaisen ja poliittisen assosiativinen yhteys tulee selkeimmin esiin Moranin narratiivissa, jossa autoritaarisen valtion kansalaisiaan kohtaan harjoittama poliittinen väkivalta rinnastuu metaforisesti Moranin tuntemaan psyykkiseen kipuun Boyangin ja Ruyun orastavan rakkauden edessä. Kaikkia kolmea yhdistää nykyhetken aikatasolla ja aikuiselämän vapaaehtoisessa eristyneisyydessä uskomus, jonka mukaan kärsimyksen määrä on sidoksissa ihmisen halukkuuteen ylipäänsä tuntea. Sitä täydentää Ruyun sarkastinen havainto ympäröivän yhteiskunnan demokraattisuuden asteen yhteydestä inhimillisen kärsimyksen laatuun:

The freedom to act and the freedom to judge, undermining each other, amount to little more than a well-stocked source of anxiety. [--] But danger in the form of poverty and flying bullets and lawless states and untrustworthy friends provides, if not a route to happiness, at least clarity to one's suffering. (KTS, 43.)

Kuten edellä olevat sitaattit osoittavat, romaanin menneisyyden aikatason tapahtumia ja henkilöhahmojen tunnetiloja motivoi suurelta osin kokemus ympäröivän yhteiskun-

nan turvattomuudesta ja ennakoimattomuudesta. Kevään ja alkukesän 1989 poliittiset tapahtumat muodostavat ääneen lausumattoman kontrastin vuosituhantisen Beijingin muuttumattomuudelle: keskikesän tukahduttavassa kuumuudessa lepäävä kaupunki, jonka pysähtyneisyyteen rajuilmakin tuo vain hetkellisen helpotuksen, muistuttaa kevään demokratialiikkeen väkivaltaisesta vaientamisesta ja sen jälkeensä jättämästä painostavasta poliittisesta ilmapiiiristä. Opiskelijoiden tukahdutettu vaatimus yhteiskunnallisesta ja poliittisesta muutoksesta saa konkreettisen hahmon Shaoain ruumiissa, joka on tehty toimintakyvyttömäksi mutta ei suostu kuolemaan. Shaoain henkilöahmo nousee Lin romaanissa avainasemaan sekä päähenkilöiden menneisyyttä varjostavan salaisuuden että sen taustana toimivan Kiinan poliittisen lähihistorian kannalta. Vaikka Shaoain hahmo jääkin kerronnan fokalisaation näkökulmasta teoksessa sivuosaan, juuri hänen kohtalonsa ilmeinen epäoikeudenmukaisuus nostaa esiin kysymyksen biovallan ja biopolitiikan merkityksestä suhteessa romaanin historialliseen kontekstiin.

Michel Foucault'n mukaan modernia yhteiskuntaa määrittää olennaisesti siirtyminen biovallan aikakauteen: modernissa valtiossa ”vanha oikeus *ottaa* elämä tai *antaa* elää on korvautunut oikeudella *vaalia* elämää tai *hylätä* kuoleman omaksi” (Foucault 2010, 101; kursivointi alkuperäinen). Foucault (2010, 103) korostaakin biovallan ja biopolitiikan välttämättömyyttä erityisesti kapitalismin kehitykselle. Biovalta on siis valtaa, joka pyrkii ”ohjaamaan elämää, lisäämään sitä, moninkertaistamaan sitä, valvomaan sitä tarkasti ja laatimaan sille kaikenkattavia säännöksiä” (Foucault 2010, 100). Toisin sanoen modernissa yhteiskunnassa valta ei enää ilmene ensisijaisesti oikeutena ottaa, estää ja tuhota, vaan ennen muuta pyrkimyksenä valvoa, vahvistaa ja ohjailta sille alisteisia voimia. Paradoksaalisesti biopolitiiselle aikakaudelle on ominaista paitsi elämään, siitä huolehtimiseen ja sen ylläpitoon kohdistuvien teknologioiden ja diskurssien runsaus, myös suurempi mahdollisuus elämän tuhoamiseen kuin koskaan aikaisemmin ihmiskunnan historiassa.

Foucault'n näkemyksestä poiketen Giorgio Agamben (1998, 6) puolestaan katsoo, ettei biopolitiisesta ruumiin tuottaminen ole vain moderneille yhteiskunnille ominainen ilmiö vaan kuuluu suvereenin vallan alkuperäiseen luonteeseen. Lin romaanin historiallisen ja poliittisen kontekstin näkökulmasta Agambenin (1998, 148) muistutus biopolitiikan historiallisesta merkityksestä totalitarismin perustana on erityisen huomionarvoinen. Shaoain elämän ja kuoleman väliseen ambivalenttiin tilaan vangitun ruumiin ja brutaalin kuoleman läsnäolo romaanin molemmilla aikatasoilla antaa näkyvän ja konkreettisen muodon sille, mistä Moran, Boyang ja Ruyu ovat henkilökohtaisessa menneisyydessään kyvyttömiä puhumaan. Hänen elämän ja kuoleman välimaastossa riutuvan ruumiinsa voidaan myös ajatella symboloivan kaikkea sitä, mistä yksittäisen kansalaisen on Kiinan poliittisessa lähihistoriassa edelleen vaiettava. Samalla Shaoain ruumis on mahdollista nähdä myös Lin romaanin päähenkilöiden nykyisyyttä määrittävän affektiivisen etäisyyden kuvana.

Agambenin mukaan biopoliittiseen vallankäyttöön on myöhäisantiikista alkaen sisältynyt jako poliittisesti arvokkaaseen elämään (*”bios”*) ja paljaaseen tai animaaliseen elämään (*”zoe”*) (Agamben 1998; Lee 2014, 47). Tuomittuna poliittisena toisinajattelijana, joka on kieltäytynyt perumasta julkisesti sanojaan, Shaoain hahmo lähestyy Agambenin ’pyhän ihmisen’ (*”homo sacer”*) määritelmää: biopolitiikan näkökulmasta valtion suojelun ulkopuolelle suljettua ’paljasta elämää’ (*”bare life”*), joka voidaan tappaa mutta jota ei voida uhrata (Agamben 1998, 8).⁷ Shaoain toisten katseen ulottumattomissa pidetty elämä, tai oikeammin hidas kuolema, rinnastuu Tiananmenin jälkeiseen Kiinaan, joka näyttäytyy muulle maailmalle yhtenä globaalin markkinatalouden johtavista voimista mutta jossa sanan- ja mielipiteenvapaus ovat yhä voimakkaasti rajoitettuja. Samoin kuin Shaoain olemassaoloa kuvaa ratkaisun – hänen tapauksessaan kuoleman – lykkääntyminen, Tiananmenin jälkeinen Kiina on poliittisesti edelleen kommunismin ja kapitalismin välisessä ambivalentissa tilassa, jossa yksittäisen kansalaisen elämää määrittää yhtä aikaa autoritaarisen valtion kontrolli ja uusliberalistisen kapitalismin pyrkimys valjastaa affektit markkinatalouden palvelukseen (vrt. Kong 2011, 125). Shaoain ruumis toimii siten sekä ihmisyksilöön kehollisena olentona kohdistuvan biovallan symbolina että eräänlaisena kansallisen muistin arkistona, jossa (bio) poliittisen väkivallan historia saa näkyvän ja ihmishahmoisen muodon.

Kirjallisuus transnationaalina aikana

To seek answers to one’s questions is to know the world. Guileless in childhood, private as one grows older, and, for those who insist on the certainty of adulthood, ignored when they become unanswerable, these questions form the context of one’s being. (KTS, 18.)

Olen artikkelissani tarkastellut Yiyun Lin romaania *Kinder Than Solitude* affektiivisen etäisyyden sekä henkilökohtaisen ja poliittisen historian välisen suhteen näkökulmasta. Keskeinen pyrkimykseni on ollut analysoida teoksen kerronnallisiin piirteisiin keskittyvän ja historiallisesti kontekstualisoivan lukutavan avulla sitä, minkälaisia ilmene- mismuotoja affektiivinen etäisyys Lin romaanissa saa. Affektiivinen etäisyys ilmenee teoksessa yhtäältä vieraantuneisuuden ja yksinäisyyden kokemuksina, jotka tulevat näkyviksi henkilöhahmojen suhteessa toisiin ihmisiin. Yksinäisyys näyttäytyy romaanin kerronnassa esimerkiksi konkreettiseen paikkaan kuten asuinsijaan verrattavana tilana, surun kaltaisena henkilökohtaisen reflektion tilana tai vetäytymisenä maailmasta sekä inhimillistä olemassaoloa määrittävänä universaalina eksistentiaalisena kokemuksena. Toisaalta affektiivinen etäisyys liittyy Lin romaanissa ajan ja tilan yhteenkietoutumiseen tavalla, jolle on ominaista kokemuksen katkonaisuus. Aika rinnastuu romaanin kolmen päähenkilön narratiiveissa aistein havaittavaan fyysiseen todellisuuteen: sitä kuvataan esimerkiksi pintana ja maantieteellisenä etäisyytenä. Päähenkilöiden narratiiveja hallitsee

kokemus ajan hauraudesta elämän perustana sekä menneisyyden ja tulevaisuuden väliin muodostuva katkos, joka ilmenee romaanin kerronnassa eroina ympäristön kuvauksen yksityiskohtaisuudessa menneisyyden ja nykyisyyden aikatasojen välillä.

Lin romaanin ytimessä on kysymys tiedon, representaation ja muistin luotettavuudesta: Shaoain kuolemaan liittyvän tapahtumaketjun tulkinvaraisuuden voi ajatella kuvaavan sitä, että inhimillisen muistin varaan rakennettu kuva menneisyydestä on perustaltaan epäluotettava. Romaanin kolmen päähenkilön elämää hallitsevat myöhäismodernille ajalle tyypilliset ambivalentit ja epäkatharttiset tunteet, joiden taustalla on toiminnan estyminen tai lykkääntyminen. Päähenkilöiden toiminnan estymiseen ja affektiivisen etäisyyden kokemukseen vaikuttavat samanaikaisesti sekä traumaattinen yksityinen menneisyys että Kiinan väkivaltainen lähihistoria ja nykyisyys autoritaarisen valtion ja uusliberalistisen markkinatalouden väliin jäävässä ambivalentissa tilassa. Shaoain ruumiin voidaankin sanoa toimivan teoksessa paitsi kansalaisten elämää valvomaan ja ohjailemaan pyrkivän biovallan symbolina, myös kansallisen muistin arkistona sekä päähenkilöiden yksityistä menneisyyttä ja nykyisyyttä hallitsevana affektiivisena kiinnekohtana. Romaanin kerrontaa kuljettavat eteenpäin syyllisyyden ja syyttömyyden problematiikka sekä sivullisuuteen ja osallisuuteen liittyvät kysymykset. Lukijan huomio kiinnittyy Lin romaanissa ennen kaikkea mielen sisäiseen, yksityiseen ja toisilta kätkeytyyn. Samalla teos kuitenkin maalaa kirkkain siveltimenvedoin kuvaa universaaleista affektiivisista kokemuksista, jotka eivät rajoitu siinä kuvattuihin kulttuurisiin ja maantieteellisiin olosuhteisiin.

Lin romaanin modernistista suhdetta tietoon ja tietämisen mahdollisuuteen kuvastaa edellä oleva sitaatti, jonka ilmaisemaan filosofiseen näkemykseen ihmiselämän luonteesta tiivistyy teoksen olennainen sanoma: vastausten etsiminen on ihmisen osa siitä huolimatta, että kaikki saavutettavissa oleva tieto on pohjimmiltaan epäluotettavaa ja löydetyt vastaukset parhaimmillaankin väliaikaisia. Jos ihmiselämän ajatellaan muodostuvan yrityksistä etsiä vastauksia maailmaa koskeviin kysymyksiin, sama voidaan ulottaa koskemaan kirjallisuutta. Lukemista motivoi suurelta osin halu saada tietoa maailmasta, joskaan kirjallisuuden avulla saavutettu tieto ei useinkaan kerro empiirisestä todellisuudesta missään referentiaalisessa mielessä. Sen sijaan kaunokirjallisuutta lukemalla saavutetun tiedon voidaan ajatella olevan luonteeltaan reflektiivistä, merkityksen tavoitteluun liittyvää tietoa, johon kuuluu olennaisena osana ymmärrys maailman monitulkintaisuudesta (vrt. Oatley 2012, 103; Palumbo-Liu 2012, 196). Kirjallisuus antaa lukijalle mahdollisuuden sekä itsensä tunnistamiseen (Felski 2008, 23) että toiseuden kohtaamiseen ja eläytymiseen omasta kokemuksesta aidosti poikkeaviin elämäntilanteisiin (Palumbo-Liu 2012, 1).

Yiyun Li edustaa uutta Yhdysvalloissa asuvien ja englanniksi kirjoittavien kiina-laissyntyisten kirjailijoiden sukupolvea, jonka teoksissa siirtolaisuuden ja kulttuurisen

assimilaation kysymykset jäävät aikaisempaa vähemmälle huomiolle katseen suuntautuksessa globalisoituvan Kiinan menneisyyteen ja nykyisyyteen. Kansallisiin konteksteihin rajoittumattoman diasporisen tai globaalin kirjallisuuden eettinen potentiaali saattaakin sisältyä juuri yksityisen ja universaalin kohtaamiseen transnationaalille ajalle ominaisella tavalla. Lin monitasoinen ja yksiulotteista kategorisointia vastustava romaani on yksi osoitus siitä, kuinka transnationaalien ajan kansalliset rajat ylittävällä kirjallisuudella on kyky tehdä näkyväksi se, mikä jaetussa kokemuksessamme ihmiselämästä on ”yksinäisyyttä kalliimpaa”.⁸

Viitteet

¹ Yiyun Lin aikaisempaan tuotantoon kuuluvat novellikokoelmat *A Thousand Years of Good Prayers* (2005) ja *Gold Boy, Emerald Girl* (2010, suom. *Kultapoika, smaragdityttö*, 2012) sekä kulttuurivallankumouksen jälkeiseen Kiinaan sijoittuva romaani *The Vagrants* (2009, suom. *Kulkeurit* 2013).

² Taivaallisen rauhan aukion mielenosoitukset alkoivat Tiananmenin aukiolla Beijingissä 15. huhtikuuta 1989 ja päättyivät 4. kesäkuuta Kiinan hallituksen joukkojen avuttua tulen kohti mielenosoittajia. Mielenosoittajat, joista suuri osa oli opiskelijoita, vaativat mm. demokratian lisäämistä, suurempaa lehdistön- ja sananvapautta sekä korruption ja inflaation hillitsemistä. Arviot Tiananmenin verilöylyssä kuolleiden määrästä vaihtelevat sadoista useisiin tuhansiin.

³ Sosiaalitieteissä affektiivisellä etäisyydellä tarkoitetaan yleensä erilaisten sukupuolen, etnisen taustan tai luokan kaltaisten erojen perusteella määrittyvien yhteiskunnallisten ryhmien välillä vallitsevaa sosiaalista etäisyyttä, jonka ollessa suuri ryhmän jäsenten toisia ryhmiä kohtaan tuntema myötätunto on vähäistä (vrt. Rakes 2014, 164). Tässä artikkelissa käytän affektiivisen etäisyyden käsitettä kuitenkin olennaisesti edellisestä poikkeavassa merkityksessä, jossa korostuu ihmisryhmien välisen etäisyyden sijaan yksilön emotionaalinen ja psyykkinen kokemus suhteessa ympäröivään maailmaan.

⁴ Belinda Kong (2010; 2011) käyttää Kiinan kansantasavallasta termiä ’totalitaarinen valtio’. Erottelu autoritaarisen ja totalitaarisen poliittisen järjestelmän välillä ei ole yksiselitteinen ja määritelmät ovat osin päällekkäisiä. Usein kuitenkin totalitarismi on nähty autoritaarisen poliittisen järjestelmän pidemmälle vietyinä muotona, jossa johtavan eliitin valta on alisteista poliittiselle ideologialle. Keskeistä totalitarismissa on valtion kontrollin ulottuminen yhteiskunnan kaikille alueille. Tämän määritelmän mukaan Kiinan valtiota voidaan pitää myös totalitaarisena järjestelmänä.

⁵ Koska teoksen kerronnassa painottuu henkilöhahmojen sisäinen todellisuus ja affektiivinen suhde tilaan, tarkastelen tilaa Lin romaanissa olennaisesti ihmisen kokemuksellisuuteen liittyvänä ilmiönä. Tilaan liittyvien kysymysten yksityiskohtainen analyysi ei ole mahdollista tämän artikkelin rajoissa, joten käsittelen tilaa tässä yhteydessä vain siltä osin kuin se liittyy ajan kokemisen ja affektiivisen etäisyyden kuvauksiin.

⁶ Ajan ja ruumiin välinen assosiaatio ei välity samalla tavoin romaanin suomennoksesta, koska siinä monimerkityksinen englannin kielen sana ”body” on käännetty suomeksi asiayhteyden vaatimalla tavalla sanalla ”kappale” (*Yksinäisyyttä kalliimpaa*, 204).

⁷ Kong (2011) on tarkastellut Lin ensimmäistä romaania *The Vagrants* sekä sen keskushahmo Gu Shania biopolitiikan ja Agambenin ’pyhän ihmisen’ käsitteiden valossa. Romaanin tapahtuma-aikaan sijoittuvaa ja sen tapahtumia motivoivaa demokratiamuuriliikettä (1978–

1979) voidaan pitää vuoden 1989 demokraatiiliikkeen ja Tiananmenin mielenosoitusten poliittisena edeltäjänä. Monessa suhteessa *Kinder Than Solitude* jatkaakin Lin edellisessä romaanissa esiintyvien teemojen käsittelyä. Kummankin romaanin keskushenkilönä on nuori sisäisten ristiriitojen repimä naishahmo, joka kommunistista hallintoa arvosteltuaan joutuu julman ja väkivaltaisen kohtelun uhriksi menettäen lopulta henkensä. Romaaneille on yhteistä myös se, että kummassakin kyseinen tarinan kannalta keskeinen naishahmo jää kerronnan fokalisaation ulkopuolelle, mikä korostaa agambenilaista tulkintaa Gu Shanin ja Shaoain hahmoista esimerkkeinä valtion suojelun ulkopuolelle suljetusta 'paljaasta elämästä'. Vaikka Shaoai ei ole Gu Shanin tavoin virallisesti kuolemaantuomittu eikä hänen kohtalonsa ole yhtä brutaalilla tavalla väkivaltaisen, yliopistosta erottamisen myötä hänen tulevaisuutensa kommunistisessa Kiinassa on suurelta osin tehty tyhjäksi, minkä tuloksena hänen hahmonsäilytyksensä agambenilaisessa mielessä 'äärimmäisen paljaana' tai suojattomana ("supremely exposed"; ks. Kong 2011, 123).

⁸ Artikkelit on kirjoitettu osana Koneen Säätöön (2016–2018) rahoittamaa tutkimusta *Kirjallinen muoto ja affektiivisuus kokeellisissa ja transgressiivisissä aasialaisamerikkalaisissa nykykirjallisuudessa*.

Kirjallisuus

Agamben, Giorgio 1998. *Homo Sacer. Sovereign Power and Bare Life*. (Homo sacer. *Il potere sovrano e la nuda vita*, 1995.) Trans. Daniel Heller-Roazen. Stanford: Stanford University Press.

Altieri, Charles 2003. *The Particulars of Rapture. An Aesthetics of the Affects*. Ithaca & London: Cornell University Press.

Chuh, Kandice & Karen Shimakawa (eds) 2001. *Orientations. Mapping Studies in the Asian Diaspora*. Durham & London: Duke University Press.

Cvetkovich, Ann 2012. *Depression. A Public Feeling*. Durham & London: Duke University Press.

Dimock, Wai Chee 2006. *Through Other Continents. American Literature across Deep Time*. Princeton & Oxford: Princeton University Press.

Eng, David L. 2010. *The Feeling of Kinship. Queer Liberalism and the Racialization of Intimacy*. Durham & London: Duke University Press.

Felski, Rita 2008. *Uses of Literature*. Malden & Oxford: Blackwell Publishing.

Foucault, Michel 2010. *Seksuaalisuuden historia*. (*Histoire de la sexualité I-III*, 1976–1984.) Suom. Kaisa Sivenius. Helsinki: Gaudeamus.

Hogan, Patrick Colm 2011. *Affective Narratology. The Emotional Structure of Stories*. Lincoln: University of Nebraska Press.

Jay, Paul 2010. *Global Matters. The Transnational Turn in Literary Studies*. Ithaca & London: Cornell University Press.

Jin, Wen 2006. Transnational Criticism and Asian Immigrant Literature in the U.S. Reading Yan Geling's *Fusang* and Its English Translation. *Contemporary Literature* 47 (4), 570–600.

- Keen, Suzanne 2007. *Empathy and the Novel*. Oxford & New York: Oxford University Press.
- Kong, Belinda 2010. Theorizing the Hyphen's Afterlife in Post-Tiananmen Asian-America. *MFS Modern Fiction Studies* 56 (1), 136–159.
- Kong, Belinda 2011. In and Out of the Spectacle. The Beijing Olympics and Yiyun Li's *The Vagrants*. *Ariel* 42 (1), 107–128.
- Lam, Melissa 2011. Diasporic Literature. The Politics of Identity and Language. *Journal of Asian Pacific Communication* 21 (2), 309–318.
- Lee, Rachel C. 2014. *The Exquisite Corpse of Asian America. Biopolitics, Biosociality, and Posthuman Ecologies*. New York & London: New York University Press.
- Li, Yiyun 2015a (2014). *Kinder Than Solitude* [= KTS]. New York: Random House.
- Li, Yiyun 2015b. *Yksinäisyyttä kalliimpaa*. (*Kinder Than Solitude*, 2014.) Suom. Helene Bützow. Helsinki: Tammi.
- Lim, Shirley Geok-lin & al. (eds) 2006. *Transnational Asian American Literature. Sites and Transits*. Philadelphia: Temple University Press.
- Lionnet, Françoise & Shu-mei Shih (eds) 2005. *Minor Transnationalism*. Durham & London: Duke University Press.
- Ngai, Sianne 2005. *Ugly Feelings*. Cambridge, Massachusetts & London, England: Harvard University Press.
- Oatley, Keith 2012. *The Passionate Muse. Exploring Emotion in Stories*. Oxford & New York: Oxford University Press.
- Omi, Michael & Howard Winant 2015. *Racial Formation in the United States*. 3rd edition. New York & London: Routledge.
- Ong, Aihwa 1999. *Flexible Citizenship. The Cultural Logics of Transnationality*. Durham & London: Duke University Press.
- Palumbo-Liu, David 2012. *The Deliverance of Others. Reading Literature in a Global Age*. Durham & London: Duke University Press.
- Park, Hyungji 2015. Toward a Definition of Diaspora Literature. Crystal Parikh & Daniel Y. Kim (eds), *The Cambridge Companion to Asian American Literature*. New York: Cambridge University Press, 155–166.
- Rakes, Heather 2014. Philosophical Happiness and the Relational Production of Philosophical Space. Goswami, Namita, Maeve M. O'Donovan & Lisa Yount (eds), *Why Race and Gender Still Matter. An Intersectional Approach*. London: Pickering & Chatto, 157–177.
- Song, Min Hyoung 2013. *The Children of 1965. On Writing, and Not Writing, as an Asian American*. Durham & London: Duke University Press.
- Ty, Eleanor 2010. *Unfastened. Globality and Asian North American Narratives*. Minneapolis: University of Minnesota Press.